

Kirkko ja Islam

”Eurooppalainen on sairas... Meillä on lääke hänelle. Islam on tulossa Eurooppaan. Kaikki eurooppalaiset tulevat muslimeiksi. Me valloitamme Rooman! Te olette Fatih-sulttaanin uusi armeija [Fatih, Valloittaja; Mehmet II valloitti Konstantinopolin v. 1453]. Eurooppa oppii islamin teiltä! Euroopan nuoret ovat huumeusaineiden orjia. Yli puolet heistä käyttää oopiumia ja juo alkoholia. He ovat sotkeutuneet kaikenlaisiin rikoksiin. Ne, joilla on järki vielä kohdallaan, huutavat apua. Heidät voi pelastaa vain islam.”

Näin muutama vuosi sitten professori Necmettin Erbakan monituhantisen turkkilaisyleisön edessä keskellä Eurooppaa (Saksassa ilmestynyt turkkilainen päivälehti *Hürriyet*). Erbakan tuli 1996 Turkin pääministeriksi.

Islam etenee Euroopassa ja muslimit ovat siitä hyvin tietoisia. Heillä ei ole estoja asian ilmaisemisessa. Vuosisatamme alussa oli nykyisen Turkin alueella arviolta 8 miljoonaa kristittyä ja Länsi-Euroopassa joitakin kymmeniä tuhansia muslimeja. Nyt Länsi-Euroopassa on ainakin 8 miljoonaa muslimia ja Turkissa noin 60.000 kristittyä. Historian perspektiivissä kehitys on draamaattinen. Keski- ja Länsi-Euroopan suurkaupungeissa islamin läsnäolo on jokaisen nähtävissä. Saksassa on pitkälti toista tuhatta moskeijaa ja rukoushuonetta, ja sen suurkaupungeissa kouluja, joiden oppilaista jopa 90 % on muslimeja.

Vasta vähitellen Eurooppa alkaa tajuta, että islam on tullut jäädäkseen. Suuri osa muslimiväestöstä tuli alun perin vain vierastyöläisiksi, mutta nykyään on kaikille selvää, että niin tulokkaat kuin isännätkin tarvitsevat toisiaan. Euroopan talouselämä ei tule toimeen ilman turkkilaisia, pakistanilaisia ja pohjoisafrikkalaisia työläisiä, jotka puolestaan eivät enää voi eivätkä tahdo totutella kotimaittensa vaikeisiin oloihin. Ajat sitten on noussut toinen ja

kolmas sukupolvi, joille vanhempien kotimaa on siedettävä korkeintaan lomamaana.

Suomi ei ole ollut kokonaan tämän kehityksen ulkopuolella, vaikka ne syyt, jotka aiheuttivat oman muuttoliikkeemme Ruotsiin ja kaukainen sijaintimme Euroopan arktisella reunalla ovat pitäneet vierastyöläisten ja pakolaistenkin määrän muuhun teollistuneeseen Eurooppaan nähden pienenä. Maassamme asuu joitakin tuhansia muslimeja. Jo Venäjän aikojen perintönä meillä on pieni, noin tuhatenkinen tataari-vähemmistö, joka on jo joitakin sukupolvia sitten sopeutunut maahamme erinomaisesti. Se on pitänyt uskonnostaan ja heimouskollisuudestaan kiinni ja kuuluu varmaan Suomen väestön ongelmattomimpiin osiin.

Toinen ilmiö ovat ulkomailta tulleet ”uudet muslimit”, joiden luku varmasti kasvaa tulevien vuosikymmenien aikana. Kasvun aiheuttavat melkeinpä vääjäämättä Euroopan ja sen ympäristön täysin vastakkaiset demografiset kehityssuunnat: Euroopassa kansat vanhenevat ja pienenevät, siitä etelään ja kaakkoon sijaitsevat muslimikansat kasvavat suorastaan dramaattisesti. Ranskalainen politologi Pierre Lellouche ennusti joitakin vuosia sitten, että vuosina 2020–2030 Länsi-Euroopassa tulee asumaan 25–60 miljoonaa muslimia. Vaikka paine Suomen suuntaan on vähäisempi kuin Keski-Eurooppaan, emme suinkaan jää siitä syrjään.

Miljoonien muslimien tulo Länsi-Eurooppaan sattuu yhteen olosuhteitten kanssa, jotka muutenkin muuttavat Eurooppaa. Sekä valtiolliset että yhteiskunnalliset rajat menettävät merkitystään. Ihmiset ovat liikkuvia joka suhteessa. Vielä sukupolvi sitten oli katolisten ja protestanttien välinen avioliitto Euroopassa poikkeus. Nyt moni mamma ja pappa saa ihmeekseen muslimiväyn.

Keitä ovat muslimit ja mikä on islam?

Sanoilla islam ja muslimi on sama juuri. Muslimi on islamin-uskoinen, nimityksensä mukaan Jumalan tahtoon alistunut. Ulkopuoliselle islam on Muhammadin n. 600 j.Kr. Arabian niemimaalla perustama monoteistinen uskonto, joka levisi ensimmäisinä vuosisatoinaan hämmästyttävän nopeasti kristinuskon entisille sydänmaille. Muslimit itse näkevät asian toisin kahdestakin syys-

tä. Ensiksi: heille islam ei ole uskonto uskontojen joukossa, vaan ainoa järkevä, luonnollinen ja mahdollinen tapa elää Jumalan tahdon mukaan. Toiseksi: Muhammad ei perustanut islamia, vaan islam on ollut aina olemassa. Kaikki profeetat Adamista Abrahamiin, Moosekseen, Daavidiin ja Jeesukseen asti ovat opettaneet samaa islamia.

”Islam” merkitsee alistumista, antautumista Jumalan tahtoon. Koska eurooppalaiset ovat ihastuneet rauhaan yli kaiken, on viime vuosina annettu toinenkin selitys, jonka mukaan islam johtuisi seemiläisestä juuresta SLM, josta myös *salaam*, rauha johtuu. Tämä on kuitenkin uusi, propagandistinen selitys.

Islam ei ole uskonto länsimaisessa merkityksessä; se on uskonto, kaiken kattava elämänsääntö ja -tapa, kulttuuri, oikea oppi valtiosta ja politiikasta. Jumalan tahto, *sharia*-laki, joka on ilmoitettu Koraanissa ja profeetan traditiossa, on saatettava voimaan niin yksityisen ihmisen elämässä kuin yhteiskunnassakin. Se säättää kaikki elämänalueet ja on jakamaton. Siksi sen kaikki määräykset, ruokia, vaatetusta ja muita elämän yksityiskohtia myöten, ovat uskonnollisia kysymyksiä. Ainoa oikea valtio on sellainen, joka edistää *sharian* toteuttamista ja levittää islamin valtaa. *Sharian* vastustaminen on itse Jumalan vastustamista.

Muhammadin ja islamin menestys oli alkuvuosikymmenillä hämmästyttävä. Se vahvisti Muhammadin profeetan kutsumuksen. Islam on voittoisa uskonto. Voitot ovat muovanneet islamin käsitystä itsestään ja ne sopivat hyvin sen jumalakuvaan. Islam on Jumalan antama uskonto, se ei voi hävitä, profeettojen käy lopulta hyvin. Kristittyjen puhe Golgatasta on islamille täysin vierasta ja käsittämätöntä ja jopa Jumalan pilkkaa.

Islam haasteena

Islam on kirkolle aivan ilmeisesti haaste. Ateistinen kommunismi näytti melkein voittamattomalta kristinuskon haastajalta. Kommunismi ei ole tosin vielä hävinnyt historiasta, mutta sen voima on osoittautunut ontoksi. Islam taas on uskonto, se hallitsee ihmisten mieliä, sydämiä ja omiatuntoja. Se ei tule romahtamaan kuten kommunismi korttitalon tavoin. Islam pitää kristinuskoa

päävastustajanaan, samaan aikaan kun läntinen maailma on alkanut pitää epämoraalisena ajatusta vastakkaisuudesta.

Islamin haasteen piiriin kuuluvat kirkon kannalta katsoen ainakin seuraavat ihmisryhmät: kirkon aktiivit eli jumalanpalvelusseurakunta, ”suuri yleisö”, päättäjät ja tietenkin muslimit. Jos, ja kuten toivon, kun kirkko vastaa haasteeseen oikealla tavalla, se tulee merkitsemään, että kirkkokansa tuntee paremmin islamia, on entistä kiitollisempi evankeliumista ja kristillisestä perinnöstä ja tukee entistä innokkaammin lähetystyötä islamin maissa ja pyrkii maassamme asuvien muslimien kanssa hyviin väleihin, joiden puitteissa on mahdollista viljellä Jumalan sanaa. Se merkitsee myös, että ”suuri yleisö” saa asiallista tietoa islamista, sillä kirkon ei tarvitse romantisoida eikä mustamaalata sitä. Vaikka kirkon vastuu on ennen kaikkea hengellinen — kenelle muulle hengellinen vastuu voisikaan kuulua? — se voi asiantuntemuksellaan auttaa myös päättäjiä ratkaisuihin, jotka ovat hyödyllisiä niin maamme omalle väestölle kuin uusille, eriuskoisille asukkaillekin.

Islamin ilmestyminen Suomen kirkon näkökenttään on myös ainutlaatuinen tilaisuus: kun klassiset uskonnolliset kysymykset pyrkivät unohtumaan eettisten kysymysten tieltä, tuo islam ne anteeksipyytelemättä esiin. Jotkin niistä ovat aikamme hengelle niin vieraita, että niiden mainitseminen jopa kirkollisissa julkaisuissa arveluttaa: Jumala, Jumalan tahto, kuuliaisuus, usko, synty, pelastus, rukous, viimeinen tuomio, taivas, helveti, iankaikkinen elämä. Evankeliumin vastaus näihin kysymyksiin on radikaalisti toinen kuin islamin. Nyt kirkolla on tilaisuus ottaa tämä vastaus julkisesti puheeksi. Jos kirkko vastaa haasteeseen, kirkkokansa, ”suuri yleisö” ja muslimit tietävät, mitä evankeliumi näissä kysymyksissä julistaa.

Kirkolla on ainakin kaksi mahdollisuutta vastata haasteeseen väärin: 1. alkaa lietsoa ristiretkimentaliteettia pelastaakseen kristillisen kulttuurimme. Kristillinen kulttuuri on lahja, jota tulee puolustaa. Tämä tapahtuu parhaiten siten, että kirkko viljelee sitä sarkaa, jota vain kirkko voi viljellä. On päivänselvää, että nykyään ensimmäinen mahdollisuus on hyvin kaukainen. Toinen mahdollisuus on nähdäkseni nykyajan kirkon varsinainen kiusaus:

2. olla kiltti kirkko, joka toimii ajanhenkeä myötäillen moderaattorin roolissa puuttuen vain eettisiin kysymyksiin ja antaen melkein itsestään selviä vastauksia: olkaa kilttejä toisinuskovia kohtaan.

On kysymys ihmisistä

Suomen kirkon ja islamin kohtaamisessa ollaan tekemisissä ihmisten kanssa. Islam esiintyy nimenomaan muslimien muodossa, ei vain abstraktina systeeminä. Saman uskonnon edustajien käsityksissä uskonnostaan on usein suuriakin eroja, siksi islamkin on monimuotoinen. Tähän liittyy tietty vaikeus: kun puhumme islamista yleensä, löytyy aina joku muslimi, joka näkeekin asian eritavalla. Islamissa on kuitenkin kylliksi myös yhteisesti hyväksytyjä arvoja.

Myös Suomen kirkolla on jo pitkään ollut tekemistä muslimien kanssa lähetystyön yhteydessä. Lähetysseurojen jäsenet, jotka tietävät, että muslimi on ihminen, ajatuksineen, toiveineen ja tarpeineen samanlainen kuin he itsekkin. Lähetystyössä ollaan inhimillisessä kanssakäynnissä ja siksi islamilla on tässä suhteessa konkreettisten ihmisten kasvot. Lähetystyö on kuitenkin vain pienen joukon asia. Tätä voidaan valittaa, mutta se on totta. Huomattava osa seurakunnan aktiivijäsenistä, puhumattakaan ”suuresta yleisöstä” jää lähetysseurojen välittämien tietojen ja kokemusten ulkopuolelle.

Maassamme asuvat muslimit tulevat tuomaan islamin paljon laajempien piirien näkökenttään. Kirkolla on vastuu oikean tiedon ja mahdollisesti rakentavien asenteiden välittämisessä. Muslimien usko tulee esiin uskonnollisissa, yhteisöllisissä ja poliittisissä kysymyksissä. Kirkko joutuu välttämättä antamaan vastauksia näissä suhteissa nouseviin kysymyksiin. Vastauksen antamatta jättäminenkin on vastaus. Koska islam esittää välttämättä poliittisia vaatimuksia, joutuvat suomalaiset uusien kysymysten eteen. Kirkolla täytyy olla niihin perusteltua sanottavaa.

Vastatessaan haasteeseen kirkon tulee ottaa ainakin seuraavat seikat huomioon

1. Islamissa on kysymys uskonnosta, siis perimmäisistä asioista, ihmisen iankaikkisesta kohtalosta. Muhammad on viimeinen profeetta, Koraani on paras kirja, islamilla on vastaus kaikkeen. Jokainen ihminen joutuu tekemään tilin Jumalan edessä. Ne, jotka hylkäävät islamin, joutuvat helvettiin, muslimit pääsevät paratiisiin iloihin joko suoraan tai kärsittyään asianmukaisen rangais-
tuksenajan helvetissä. Aavistuksen tästä vakavuudesta saa var-
sinkin Koraanin varhaisimmista luvuista, suurista. Tässä muutama
jae Maanjäristyksen suurasta (olen yrittänyt saada käännökseen
alkutekstin dramatiikkaa):

*Kun maa järkkyy ja perin romahtaa
ja uumenistaan kätköt paljastaa
ja ihmispolo kysyy: „Mikä nyt?“
Tiedon, jonka Herrasi on maahan kylvänyt.
tuo silloin ilmoille syvä povi maan.
Sinä päivänä viedään ihmisjoukot katsomaan tekojaan.
Ken hyvää tehnyt on rahdunkin, saa nähdä tekonsa.
Ken paha tehnyt on rahdunkin, saa nähdä tekonsa.*

2. Islam käsittää uskonnon Jumalan antamaksi tiedoksi siitä, mitä ihmisen pitää uskoa (kuusi uskonkohtaa: Jumalan ykseys, enkelit, pyhät kirjat, profeetat, tuonpuoleisuus, hyvän ja pahan riip-
puvaisuus Jumalasta) ja miten hänen pitää elää (viisi ”pylvästä”:
uskontunnustus, paasto, rukous, almut, matka Mekkaan). Olen-
naista on, että juuri islam on tämä Jumalan antama uskonto
profeetta Muhammadin kautta, Koraanin muodossa. Pöydän
suura, jae 5:

*”Tänä päivänä minä olen tehnyt teille täydelliseksi us-
kontonne, täydellistänyt armoni teitä kohtaan ja nähnyt
hyväksi antaa islamin teille uskonnoksi. Mutta jos
jotakuta pakottaa vatsan tyhjiys ilman että hän tahtoisi
poiketa syntiin, niin totisesti Jumala on anteeksiantava
ja laupias.”*

3. Jumalan antaman uskonnon sisällöstä on tietenkin täysin mahdotonta neuvotella. Sveitsiläinen teologi Hans Küng esittää islamia käsittelevässä kirjassaan eräänlaista vaihtokauppaa sovun löytämiseksi kristinuskon ja islamin välille: kristittyjen tulisi tunnustaa Muhammadin profeetallisuus; muslimien pitäisi puolestaan myöntää, että Jeesus on enemmän kuin profeetta. Länsimaissa Küng on saanut ehdotukselleen laajaa kannatusta. On myös syntynyt virheellinen käsitys siitä, että Küng olisi päässyt tällä ehdotuksellaan muslimijohtajien suosioon. Totuus on toinen: muslimit (sekä islamin maissa että Euroopassa) ovat torjuneet Küngin ehdotuksen jyrkästi: Jumalan ilmoituksesta ei voi käydä kauppaa.

Juuri kirkko voi auttaa länsimaista yhteiskuntaa ottamaan huomioon, että muslimien opissa on kysymys uskonnosta. Uskontoa ei vaihdeta kuin paitaa ja sen sisällöstä ei ihmisellä ole mahdollisuus neuvotella.

4. Islam on *din wa dawla*, uskonto ja valtio. Islam ei ole uskonto länsimaisessa, meille tutussa mielessä. Islam on myös poliittinen systeemi. Se ei tosin määrää tarkoin valtiomuotoa, mutta se vaatii vallan itselleen. Islamilla on alusta lähtien ollut erilainen suhde valtaan ja valtioon kuin kristinuskolla. Muhammad oli Jumalan oikean uskonnon välittäjä, julistaja ja toteuttaja. Jumalan tahto ulottuu kaikkeen. Profeetta oli jo itse sekä poliitikko että sotapäällikkö. Koraani sääteleekin mm. profeetan maallista valtaa, hänen erikoisoikeuttaan pitää useampia vaimoja kuin muut uskovat, ja jopa hänen oikeuttaan sotasaaliiseen.

Jeesuksen sana ”Minun valtakuntani ei ole tästä maailmasta” ja kristittyihin kohdistunut valtion vaino olivat vahvat suunnanantajat kirkkohistorian alussa. On tietenkin totta, että kirkko on usein käyttänyt poliittista valtaa. Sitä on pidettävä ja pidetäänkin kirkkojen piirissä erehdyksenä, lankeemuksena. Islamilla taas on Jumalan käsky ottaa valta kaikkialla. Erityinen vaikeus on juuri siinä, että me pidämme uskonnon ja politiikan sotkemista mentaliteettikysymyksenä ja kehityshäiriönä, josta olemme vihdoinkin päässeet ja josta oletamme koko maailman pääsevän, kunhan se vain valistuu tarpeeksi. Jos muslimit tahtovat pysyä uskonnolleen

uskollisina, he eivät voi luopua poliittisista vaatimuksistaan. Siellä, missä muslimit heräävät, onkin kysymys heti myös politiikasta. Sotasaaliitten suura, jakeet 1 ja 2.

He kysyvät sinulta sotasaaliista; sano: ”Sotasaaliit kuuluvat Jumalalle ja lähettiläälle. Peljätäkää siis Jumalaa ja pitäkää hyvät välit keskenänne, totelkaa Jumalaa ja hänen lähettilästään, jos olette uskovia.” Ainoastaan ne ovat uskovaisia, joiden sydämet vapisevat, kun Jumalaa mainitaan, ja joiden usko enenee, kun heille luetaan julki hänen merkkejään, ja jotka luottavat Herraansa.

5. Islam on jälkikristillinen uskonto. Se merkitsee, että islamilla on jo syntymäprosessissa määrätynyt suhde kristinuskoon. Muslimi ei voi muodostaa käsitystä kristinuskosta omin päin. Koraani puhuu paljon kristityistä, heidän kirjoistaan ja jopa Jeesuksesta. Kristinuskko kuuluu juutalaisuuden kanssa ”taivaallisiin uskontoihin”, jotka ovat aikanaan olleet Jumalan ”lähettämiä”. Kristinuskko oli aikanaan oikea, se oli Jeesuksen uskonto, kunnes kristityt — varsinkin Paavali — tietien tahtoen vääristivät sen. Islamin pääoppi, *tawhid*, Jumalan ykseys ja ainutlaatuisuus on muodostettu nimenomaan myös kristinuskon tärkeimpiä oppeja vastaan. Suura 112.

Sano: Hän, Jumala on yksi, Jumala on iankaikkinen. Hän ei ole synnyttänyt eikä syntynyt, eikä hänellä ole ketään vertaista.

6. Islam on antikristillinen uskonto. Pelastushistorian tärkeimmät kohdat, juuri ne, jotka tekevät kristinuskon kristinuskoksi ja joita kirkkovuoden pääjuhlissa juhlitaan, ovat islamin keskeisimmän opin kieltämiä. Ne ovat jumalanpilkkaa. Islam tuntee yhden synnin, jota Jumalakaan ei anna anteeksi, *shirk*, rinnalle asettaminen. Juuri tähän syntiin islam katsoo kristittyjen syyllistyneen.

Jumalan ihmiseksi tuleminen juhla kielletään Kääntymyksen suurassa, jae 30:

...kristityt sanovat: ”Messias on Jumalan poika.” Tämän he sanovat suullaan matkien niiden puhetta, jotka ovat kieltäneet ennen heitä. Tuhotkoon Jumala heidät! Kuinka he voivat olla niin nurinkurisia

Marian suura, jae 91–93:

He väittävät: ”Armahtaja on ottanut itselleen lapsia.” Tavattomia te väitätte. Taivaat uhkaavat revetä, maa haljeta ja vuoret luhistua kokoon sen tähden, että he väittävät Armahtajalla olevan lapsia, mutta Jumalan ei sovi ottaa itselleen lapsia.

Pitkäperjantaita selitetään Naisten suurassa, jae 156:

ja he sanoivat: ”Totisesti olemme surmanneet Messiaan, Jeesuksen Marian pojan, Jumalan lähettilään”, mutta eivät he ole surmanneet eivätkä ristiinnaulinneet häntä, vaan heistä näytti siltä.

Laajoille piireille tarkoitettussa Yusuf Alin englanninkielisessä koraanikommentaarissa, jonka levittämistä Saudi-Arabian kunin-gashuone edistää, huomautetaan kristinuskon keskeisistä opeista:

”Ajatuksessa, että Jumala saa pojan, ei ole kysymys vain sanoista tai ajatusleikistä, vaan määrättömästi Jumalan rienaamisesta. Se alentaa Jumalan eläimen tasolle. Jos se yhdistetään oppiin sijaisen suorittamasta sovituksesta, se merkitsee Jumalan oikeudenmukaisuuden ja ihmisen henkilökohtaisen vastuun kieltämistä. Se tuhoaa kaiken moraalin ja hengellisen järjestyksen. Me tuomitsemme sen mitä ankarimmin.” (Yusuf Alin kommentaari, kohta 2529)

7. Muslimeilla on eri näkökulma kuin meillä. Islam on ilmiö, jonka käsittämiseen meillä ei ole valmista kategoriaa omassa maailmankuvassamme. Mikä vielä pahempaa: me luulemme että meillä on valmis kategoria, johon islam sopii. Lisäksi muslimin näkökulma maailmaan ja kristinuskoon on aivan toisenlainen kuin meidän näkökulmamme islamiin. Näistä seikoista johtuu, että

molemminpuolinen ymmärtäminen ja siksi myös kanssakäyminen käy vaikeaksi.

Näkökulman erilaisuuteen on useita syitä. Yksi niistä on valistusajan aiheuttama eurooppalaisen ajattelun murros. Valistusajan taustalla olivat katkerat uskonsodat katolisten ja protestanttien ja uskonväittelyt eri protestanttien välillä. Valistusajattelu johti eurooppalaiset astumaan ikään kuin oman uskonsa ulkopuolelle ja tarkastelemaan sitä yhtenä uskontona toisten joukossa. Näin tuli katolisesta ja protestantista ennen kaikkea kansalainen. Hän kyllä piti uskontonsa, mutta hänen maailmankuvansa keskus oli siirtynyt sen ulkopuolelle — ainakin tämän elämän asioita ajatellessaan. Prosessi on ollut pitkä, eikä suinkaan ongelmaton, mutta se on myös vaikuttanut. Eurooppalainen pystyy ajattelemaan, että jokaisella on oma uskontonsa. Tämä ei suinkaan ole ongelmaton asia kirkon ja kristinuskon kannalta, mutta siitä on tullut eurooppalaisten maailmakuvaan tärkeimpiä tekijöitä.

Islamin maailmassa ei ole ollut valistusajan murrosta. Muslimit eivät ole astuneet ulos uskonnostaan. Heidän maailmansa keskipiste on edelleen sama kuin uskonnonkin keskipiste. Heidän maailmansa on särötön — ainakin periaatteessa.

8. Toinen näkökulmien erilaisuuteen vaikuttanut tekijä on kristillinen perisyntioppi. Nykyeurooppalainen saattaa kummastella koko oppia ja hylätä sen, mutta se on silti vaikuttanut hänen ajatteluunsa ja niihin käyttäytymisnormeihin, jotka hän tuntee. Kristilliseen maailmankuvaan ja siksi myös eurooppalaiseen kulttuuriin kuuluu käsitys siitä, että kaikki ihmiset ovat pahoja, ja vaikka oman pahuuden myöntäminen on varmasti eurooppalaiselle yhtä vaikeaa kuin muslimille, se ei kuitenkaan särje hänen maailmakuvaansa. Eurooppalaiseen kulttuuriin kuuluu, että virheensä ja syyllisyytensä tunnustamista kunnioitetaan. Tämä antoi Saksallekin mahdollisuuden sekä tunnustaa natsiajan hirveydet ja pitää keskitysleirimuseoita kaiken maailman katseltavina että aloittaa uudestaan. Japani on käyttäytynyt tässä täysin toisin, samoin kuin Turkki: kun Saksassa saa rangaistuksen natsirikosten julkisesta kieltämisestä, joutuu Turkissa vankilaan, jos mainitsee armenialaisten joukkomurhat vuosisatamme alussa.

9. Islamilla on Jumalan käsky levittäytyä koko maailmaan. Tämä ei merkitse vain islamin julistamista, vaan islamin vallan ja lain ulottamista kaikkialle maailmaan. Muslimit puhuvat omissa kirjoituksissaan aivan huolettomasti *dshihadista*, pyhästä sodasta, jolla he tarkoittavat ennen muuta aseellista sotaa jumalattomia vastaan. (Näin mm. 6-osaisen 90-luvulla ilmestynyt turkkilainen Islamin tietosanakirja). Islamin mukaan vastustajissa on kuitenkin ero: monijumalaisilla ei ole islamin mukaan olemassaolo-oikeutta, elleivät käänny: Kääntymyksen suura, jae 5:

Mutta kun rauhoitetut kuukaudet ovat kuluneet, niin surmatkaa monijumalaiset missä heitä löydättekin. Ottakaa heidät kiinni, piirittäkää heidät ja asettukaa väijymään heitä joka paikkaan, mutta jos he kääntyvät, harjoittavat rukousta ja antavat almuja, niin päästäkää heidät menemään; totisesti Jumala on anteeksiantavainen ja laupias.

Kristittyjen ja juutalaisten sallitaan sen sijaan pitää uskontonsa, jos vain maksavat suojeleveroä tunnustuksena islamin oikeudesta hallita: Kääntymyksen suura, jae 29:

Taistelkaa niitä vastaan, jotka eivät usko Jumalaan ja viimeiseen päivään eivätkä pidä kiellettynä sitä, minkä Jumala on julistanut kielletyksi, eivätkä tunnusta totuuden uskontoa, niiden joukosta, jotka ovat saaneet Kirjan [=juutalaiset ja kristityt], kunnes he auliisti antavat veron ja nöyryyttävät itsensä.

10. Länsimaissa valitellaan oikeutetusti, kuinka huonosti täällä tunnetaan islamia. Koulukirjoja tarkistetaan ja oiotaan. Pyydetään jopa muslimien arviointeja niiden sisällöstä. On totta, että vaikka islam ja kristinusko ovat eläneet kohta jo puolitoista tuhatta vuotta toistensa naapureina, ne ovat pysyneet toisilleen vieraina. Vähemmän kuitenkin ymmärretään, että muslimit tietävät kristinuskosta vielä vähemmän, ja se vähä, mitä heille opetetaan, on vain kielteistä. Kun länsimaissa julkaistaan vuosittain satoja islamia käsitteleviä kirjoja, jotka joutuvat ammatti-ihmisten ja

lehdistön tiukkaan arvosteluun, ilmestyy islamilaisissa maissa kristinuskosta vain roskaa, panettelua ja tietämättömydessä tai tahallaan vääristettyä tietoa, jota levitetään täydellisessä kritiikin puutteessa. Sen taso on niin katastrofaalinen, että länsimaissa tuntuu olevan vaikea uskoa sitä todeksi.

Miten kirkko voi vastata haasteeseen

Kirkon on otettava huomioon yllä esitetyt seikat. Me emme voi valita itsellemme sopivaa islamia. Saksan lehtien yleisönosastolla käydyssä keskustelussa usein esiintynyt ajatus: Meidän tulee olla tekemisissä maltillisten muslimien kanssa. Tällainen rajoitus on mieletön, sillä meidän tulee tietenkin olla tekemisissä olemassa olevan islamin ja todellisten muslimien kanssa. Kirkko ei saa ryhtyä ajan hengen mukaisesti etsimään näennäisiä yhtäläisyyksiä islamin ja kristinuskon välillä. Silloin se tekee vääryyttä sekä evankeliumille että islamille. Evankeliumi ja islam ajavat täysin eri asiaa, kuten kävi ilmi suhteessa uskomme keskeisiin kysymyksiin. Göttingeniläinen arabian kirjallisuuden professori Tilman Nagel sanookin:

”Pidätydyin tietoisesti ennenaikaisista, yleensä harhaanjohtavista yhtäläisyyksien esittämisestä islamin ja kristinuskon välillä. Sillä mikä tieto on saavutettu, jos verrataan Kristusta Logoksena muslimien Jumalan sanan, Koraaniin? Kysymyksessä on usein vain näennäinen kristinuskon ja islamin yhtäpitävyys. Avomieliselle eurooppalaiselle lukijalle annetaan väärä kuva, aivan kuin islamissa olisi kristinuskon logos-oppiin verrattavissa oleva usko. Tämä käsitys on täydellisesti väärä! Uskontopedagogien into löytää ja keksiä maailmanuskontojen välillä mahdollisimman paljon yhtenevyyksiä, joilla pinnallisesti harmonisoiden muka vähennetään jännityksiä, on kuvottavaa. Se on todistus vain huonosti peitelystä vieraitten uskonmuotojen halveksinnasta ja sietämättömästä pinnallisuudesta. Tärkeämpää ja ehdottomasti terveellisempää on ymmärtää vieraan uskon erilaisuus ja tunnustaa se.” (Tilman Nagel:

Geschichte der islamischen Theologie von Mohammed bis zur Gegenwart, s.11)

Kun kirkko suhtautuu vakavasti omaan sanomaansa ja islamiin, näkee ongelmat mahdollisimman asiallisesti, sen puheenvuorolla tulee olemaan merkitystä. Suomen kirkko voi vaikuttaa silloin kirkkokansaan, ”suureen yleisöön” ja politiikkaankin. Vielä enemmän: kirkolla on silloin mahdollisuus keskustella muslimien kanssa hedelmällisesti.

Ehdotuksia

Esitän muutamia ajatuksia ehdotuksiksi ja lähden kirkon kannalta toissijaisesta, nimittäin politiikasta, johon kirkko voisi vaikuttaa.

1. Kirkko voisi muistuttaa, että eivät muslimit yksilöinä, vaan islam systeeminä on ongelma. Asian molemmat puolet ovat tärkeitä. Koska kirkko ymmärtää islamin poliittisen systeemin taustalla olevat uskonnolliset motiivit ja niiden ehdottomuuden, se voi estää poliittisten illuusioiden syntymisen.

2. Realistina kirkko voisi myös muistuttaa, että olemme todella uudessa tilanteessa: muslimit ovat tulleet jäädäkseen. Suomalaisen on löydettävä hyvä tapa elää uusien tulokkaiden kanssa.

3. Yksilön uskonnonvapaus tietenkin taattava. Kaikkinainen syrjintä on estettävä, mutta poliittisiin myönnytyksiin ei saa ryhtyä, sillä länsimaisesta vapauteen perustuvasta yhteiskuntajärjestelmästä ei saa luopua. Islamille ei saa antaa poliittista valtaa. (Tähän liittyy todellinen ongelma, koska islam ei voi luopua poliittisuudestaan ja länsimainen valtio taas ei voi hyväksyä islamin poliittista arvojärjestelmää.)

4. Islamin edustajien on joko hyväksyttävä eurooppalainen uskonnonvapaus ja allekirjoitettava se *expressis verbis*, tai, jos he eivät suostu siihen, islamille ei saa antaa virallista asemaa (esim. uskonnonopetus). Koska kirkolla on edellytykset tajuta islamin käyttämien termien takana oleva, länsimaille vieras ajattelu, sen on pysyttävä tässä kohdin lujana. Islam tuntee tietynlaisen uskonnonvapauden: juutalaiset ja kristityt saavat tietyn ehdoin pysyä

uskonnoissaan, kaikki saavat kääntyä islamiin, mutta islamista luopuminen on kapitaalirikos.

Mitä kirkko voisi tehdä omalla, varsinaisella alallaan.

5. Kirkon on pyrittävä — mutta ei sinisilmäisesti — luomaan hyvät suhteet muslimeihin.

6. Seurakuntien tulee pitää luonnollista yhteyttä paikallisiin muslimeihin.

7. Seurakunnat voivat kutsua muslimeja vieraakseen kirkollisina juhlina. Toivottavaa ja todennäköistä on, että muslimit esittävät vastakutsuja. Tämä ei kuitenkaan tarkoita yhteisiä hartauksia, rukouksia ja jumalanpalveluksia. Kuinka muslimi voisikaan rukoilla kristityn kanssa, joka juuri rukoillessaan syyllistyy pahimpaan harhaoppiin. Hän osoittaa rukouksensa Pyhälle Kolminaisuudelle ja hän uskaltaa lähestyä Jumalaa vain siksi, että Jumalan Poika on Jumalan Karitsana kantanut hänen syntinsä. Ja kuinka voisi kristitty rukoilla muslimin kanssa, jolle Jeesuksen jumaluus on rienausta. Minkä lupauksen pohjalla tällaista jumalanpalvelusta voisi pitää?

8. Hyviin suhteisiin kuuluu keskusteluyhteys. Erinomaista olisi päästä todelliseen dialogiin muslimien kanssa. Se on mahdollista taas vain sillä ehdolla, että kirkko suhtautuu omaan sanomaansa ja islamiin vakavasti. Dialogille onkin olemassa erinomainen lähtökohta: kumpaakaan uskoa ei voi ymmärtää ilman julistusta viimeisestä tuomiosta. Dialogi voisi alkaa kysymyksestä, miten kristitty tai muslimi uskoo kestävänsä viimeisellä tuomiolla. Muslimit ja kristityt voisivat keskustella parhaiten teologiensa välityksellä, täysin avoimessa ilmapiirissä.

9. Teologien on tutustuttava islamiin.

10. Muslimeille tulee antaa mahdollisuuksia kuulla evankeliumi. Muslimeille sopivaa evankelioivaa kirjallisuutta olisi julkaistava.

11. Lähetystyön velvollisuutta, oikeutta ja tarpeellisuutta on perusteltava ja teroitettava. Lähetysten teologisesta pohjasta ja syvyydestä on pidettävä huolta.

12. Kirkon on tarkistettava oma perustuksensa. Dialogeissa on usein käynyt ilmi, että kirkon varsinainen uskonto, josta se ei tee kompromisseja on pluralismi tai joku eettinen kysymys, kuten esimerkiksi miesten ja naisten tasa-arvo. Näissä se on valmis ”evankelioimaan” muslimeja ilman mitään missio-kompleksia.

13. Lähetykset voisivat voimistaa islamin tutkimusta ja käyttää voimia ja innostaa nuoria islam-lähetyksen palvelukseen ja muslimien kohtaamiseen.